

SYLABUS**DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2023–2025**

rok akad. 2024/2025

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Kultura i literatura sarmacka
Kod przedmiotu	IXC11/K
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Literatury Staropolskiej i Polskiego Oświecenia
Kierunek studiów	filologia polska
Poziom studiów	studia drugiego stopnia
Profil	ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	drugi rok/ trzeci semestr
Rodzaj przedmiotu	przedmiot do wyboru
Język wykładowy	polski
Koordinator	prof. dr hab. Marek Nalepa
Imię i nazwisko osoby prowadzącej	dr hab. prof. UR Jolanta Kowal, dr hab. prof. UR Roman Magryś, prof. dr hab. Marek Nalepa, dr hab. prof. UR Grzegorz Trościński

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	ZW – zaj. warszt.	Liczba pkt. ECTS
3								20	3

1.2. Sposób realizacji zajęćx zajęcia w formie tradycyjnej

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3. Forma zaliczenia przedmiotu (z toku)

zaliczenie z oceną

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Student przed rozpoczęciem nauki przedmiotu powinien znać treść dzieł literackich z zakresu literatury staropolskiej i oświeceniowej, które znajdują się w spisie lektur obowiązującym na studiach pierwszego stopnia dla kierunku filologia polska oraz wykazywać się ogólną znajomością zjawisk kulturowych doby staropolskiej i epoki oświecenia, ze szczególnym uwzględnieniem zjawiska sarmatyzmu.

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1. Cele przedmiotu

C1	Zapoznanie ze zjawiskami kulturowymi i literackimi będącymi wykwitem sarmatyzmu, jako formacji kulturowej.
C2	Kształcenie umiejętności krytycznej refleksji nad procesami zachodzącymi w kulturze dawnej.
C3	Kształcenie przeświadczenia o wartości wytworów kultury narodowej.

3.2. Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych
EK_01	Student/ka charakteryzuje zjawiska kulturowe i literackie będące wykwitem sarmatyzmu.	K_W01
EK_02	Student/ka definiuje podstawowe pojęcia związane z kulturą i literaturą sarmacką.	K_W02
EK_03	Student/ka analizuje utwory literackie nawiązujące do tradycji sarmackiej.	K_U01
EK_04	Student/ka potrafi rozpoznać i scharakteryzować relikty kultury sarmackiej w regionie.	K_U01
EK_05	Student/ka rozpoznaje kontynuacje i nawiązania do tradycji sarmackiej w kulturze i literaturze epok późniejszych (od romantyzmu po czasy współczesne).	K_U11

3.3. Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
nie dotyczy

B. Problematyka zajęć warsztatowych

Treści merytoryczne
Zajęcia organizacyjne (zapoznanie z przedmiotem, warunkami zaliczenia itp.)
Zjawisko sarmatyzmu w ujęciu historycznym.
„ <i>Civis Romanum Sum</i> ” – u źródeł sarmackiego mitu.
Wokół wybranych zagadnień kultury polskiego sarmatyzmu, ze szczególnym uwzględnieniem sarmackiej obyczajowości (projekcja filmu dokumentalnego pt. <i>Sarmacja czyli Polska</i> z 1994 r., scenariusz K. Koehler).
Na gruncie sarmackiej poezji (S.H. Szymanowski, <i>Mars Sauromatski</i> [fragment]; M.K. Sarbiewski, <i>Do rycerstwa polskiego...</i> ; M. Paszkowski, <i>Więć i herby ich własność przyrodzoną mają...</i> ; Z. Morsztyn, <i>Votum</i> [fragment]; W. Potocki, <i>Sławie świeckiej; Pospolite ruszenie</i> ; Anonim, <i>Duma nad Koroną Polską w roku 1697</i> [fragment]).
Sarmackie tradycje i europejskie horyzonty.
Walka z sarmatyzmem na łamach „Monitora”.
Lektura I części <i>Mikołaja Doświadczyńskiego przypadków</i> I. Krasickiego w kontekście <i>Opisu obyczajów za panowania Augusta III</i> Jędrzeja Kitowicza.
„Sarmatyzmu życie po życiu” na podstawie <i>Pamiętek Soplicy</i> H. Rzewuskiego.
Sarmackie mity i ich trwanie w kulturze epok późniejszych.
Zajęcia zaliczeniowe: omówienie przygotowanych przez studentów projektów na temat relikwów kultury sarmackiej na Podkarpaciu.

3.4. Metody dydaktyczne

ćwiczenia/ projekt

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1. Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

symbol efektu	metody oceny efektów uczenia się	forma zajęć
EK_01	obserwacja na zajęciach	ZW
EK_02	obserwacja na zajęciach	ZW
EK_03	obserwacja na zajęciach, projekt/prezentacja	ZW
EK_04	samodzielne przygotowanie projektu/prezentacji	ZW
EK_05	obserwacja na zajęciach	ZW

4.2. Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Ocena formująca

F1. Ocena stopnia komunikowania się na linii student – prowadzący, aktywności, zrozumienia omawianej tematyki przedmiotu (każdorazowo podczas trwania zajęć).

F2. Ocena zadanej pracy w grupach (przygotowanie prezentacji, przedstawienie wyników własnych badań itp.).

Ocena podsumowująca

P1. Ocena z zadanej prezentacji multimedialnej.

Ocena łączna z frekwencji i aktywności na zajęciach oraz pracy zaliczeniowej (prezentacja multimedialna): ocena z aktywności – 30% z oceny końcowej; frekwencja – 10% z oceny końcowej; ocena z pracy zaliczeniowej (prezentacja multimedialna) – 60% z oceny końcowej.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzinna zrealizowanie aktywności
Godziny z harmonogramu studiów	20
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego(udział w konsultacjach)	5
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta(przygotowanie się merytoryczne do poszczególnych zajęć, przygotowanie projektu/prezentacji)	50
SUMA GODZIN	75
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	3

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

Wymiar godzinowy	nie dotyczy
Zasady i formy odbywania praktyk	

7. LITERATURA

Literatura podstawowa

Barok, sarmatyzm, Psalmodia, pod red. K. Maliszewskiego i K. Obremskiego, Toruń 1995.

Bockenheim K., *Dworek, kontusz, karabela*, Wrocław 2002.

Bogucka M., *The lost world of the „Sarmatians”*, Warszawa 1996.

Bystroń J.S., *Dzieje obyczajów w dawnej Polsce*, wstęp J. Tazbir, t. 1–2, Warszawa 1993.

- Cieński M., *Rej, Krasicki i ziemiańska utopia. Pytania o ciągłość sarmatyzmu*, w: *Mikołaj Rej w pięćsetlecie urodzin. Studia literaturoznawcze*, pod red. J. Sokolskiego, M. Cieńskiego i A. Kochan, Wrocław 2007.
- Grad H., *Podkarpacie. Ogrody historyczne*, Rzeszów 2008.
- Grzybowski S., *Sarmatyzm*, Warszawa 1996.
- Helikon sarmacki. Wątki i tematy polskiej poezji barokowej*, wybór, wstęp i komentarze A. Vincenz, oprac. M. Malicki, Wrocław 1989, BN I/259.
- Jasienica P., *Rzeczpospolita Obojga Narodów*, Warszawa 1986.
- Karpowicz M., *Sztuka oświeconego sarmatyzmu*, Warszawa 1970.
- Kitowicz J., *Opis obyczajów za panowania Augusta III*, oprac. R. Pollak, Wrocław 1970, BN I/88.
- Koehler K., *Domek szlachecki w literaturze polskiej epoki klasycyzmu*, Kraków 2005.
- Koehler K., „*Słuchaj mię, Sauromatha*”. *Antologia poezji sarmackiej*, Kraków 2002.
- Komuda J., *Warchoły i pijanice czyli Poczet hultajów z czasów Rzeczypospolitej szlacheckiej*, grafiki H. Czajkowski, Lublin 2004.
- Krasicki I., *Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki*, Kraków 2003.
- Libicki P., *Dwory i pałace wiejskie w Małopolsce i na Podkarpaciu*, Poznań 2012.
- Łoziński W., *Życie polskie w dawnych wiekach*, wstęp i oprac. J. Tazbir, Warszawa 2006.
- Maciejewski J., *Dylematy wolności. Zmierzch sarmatyzmu i początki Oświecenia w Polsce*, Warszawa 1994.
- Mańkowski T., *Genealogia sarmatyzmu*, Warszawa 1946.
- Mickiewicz A., *Pan Tadeusz, czyli ostatni zajazd na Litwie...*, oprac. S. Pigoń, wyd. dziesiąte, Wrocław 1994.
- Między barokiem a oświeceniem: apogeum sarmatyzmu. Kultura polska drugiej połowy XVII wieku*, pod red. K. Stasiewicz i S. Achremczyka, Olsztyn 2004.
- Między barokiem a oświeceniem: sarmacki konterfekt*, pod red. S. Achremczyka, Olsztyn 2002.
- Nowoczesność i sarmatyzm*, pod red. P. Czaplńskiego, Poznań 2011.
- Polakowski S., *Pozostałości założeń dworskich województwa podkarpackiego*, Krosno 2012.
- Rozsak S., *Archiwum sarmackiej pamięci. Funkcje i znaczenie rękopiśmiennych ksiąg silva rerum w kulturze Rzeczypospolitej XVIII wieku*, Toruń 2004.
- Rzeczpospolita państwem wielu narodowości i wyznań. XVI–XVIII wiek*, pod red. A. Filipczak-Kocur i T. Ciesielskiego, Warszawa 2008.
- Rzewuski H., *Pamiętki Soplicy*, Wrocław 2009.
- Słownik sarmatyzmu. Idee. Pojęcia, symbole*, pod red. A. Borowskiego, Kraków 2001.
- Suchodolski B., *Dzieje kultury polskiej*, Warszawa 1984.
- Tazbir J., *Kultura polskiego baroku*, Warszawa 1986.
- Tazbir J., *Kultura szlachecka w Polsce*, Poznań 1998.
- Tazbir J., *Sarmaci i świat*, Kraków 2001.
- Tazbir J., *Świat panów Pasków*, Łódź 1986.
- Ulewicz T., *Sarmacja. Zagadnienie sarmatyzmu*, Kraków 2006.
- Waśko A., *Romantyczny sarmatyzm*, Kraków 1995.
- Zajączkowski A., *Szlachta polska. Kultura i struktura*, Warszawa 1993.

Literatura uzupełniająca

Chrzanowski T., *Sarmatyzm – mity dawne i współczesne*, w: tegoż, *Wędrowki po Sarmacji europejskiej. Eseje o sztuce i kulturze staropolskiej*, Kraków 1988.

Goliński J., *Unitas et varietes. Szkice o piśmiennictwie polskiego baroku*, Warszawa 2007.

Koehler K., *Palus sarmatica*, Warszawa 2016.

Kuchowicz Z., *Człowiek polskiego baroku*, Łódź 1992.

Lichański J.Z., *Sarmatyzm czyli o pewnym podstawowym problemie w badaniach kultury polskiej*, „Meluzyna” 2020, R. VII, nr 1 (12).

Między barokiem a oświeceniem. Wojny i niepokoje czasów saskich, pod red. K. Stasiewicz i S. Achremczyka, Olsztyn 2003.

Mity i stereotypy w dawnej Polsce, pod red. J. Tazbira, Warszawa 1991.

Patro-Kucab M., Filip G., *Obraz sarmatyzmu utrwalony w polskiej leksyce i przestrzeni społecznej – wybrane zagadnienia i przykłady*, „Słowo” 2013, nr 4.

Polska XVII wieku, pod red. J. Tazbira, Warszawa 1974.

Sajkowski A., *Sarmackie tradycje i europejskie horyzonty*, wstęp i dobór tekstów B. Judkowiak, Poznań 2007.

Sarmackie theatrum, t. 1: *Wartości i słowa*, t. 2: *Idee i rzeczywistość*, pod red. R. Ociecek, Katowice 2001.

Tazbir T., *Od Sasa do Lasa*, Warszawa 2011.

Tazbir J., *Państwo bez stosów i inne szkice*, Kraków 2000.

Tazbir J., *Polska przedmurzem Europy*, Warszawa 2004.

Tazbir J., *Rzeczpospolita i świat. Studia z dziejów kultury XVII wieku*, Wrocław 1971.

Tazbir J., *Rzeczpospolita szlachecka wobec wielkich odkryć*, Warszawa 1973.

Zientara W., *Sarmatia Europiana oder Sarmatia Asiana?*, Toruń 2003.

oprac. Jolanta Kowal

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej